91

пушт Beshalach

Exodus 13:17-17:16

13

- אַת־הַעָם וִלֹא־נַחָם אֵלהִים הַרֶךְ אָרֵץ פַּלְשַׁתִּים כֵּי קרוב הַוֹא כִּי ויהי בשלח פרעה
- ואָמָר מִצְרָיָמָה: מצַרְיָמָה מְלָחְמָה וְשָׂבוּ מִצְרְיָמָה: אַמְר אַלהֹים פַּרְיִנָּחָם הָעָם בּרָאֹתָם מְלַחְמָה וְשָׂבוּ מִצְרְיָמָה: 17 Now when Pharaoh let the people go, God did not lead them by way of the land of the Philistines, although it was nearer; for God said, "The people may have a change of heart when they see war, and return to Egypt."
- 18 So God led the people round about, by way of the ויסב אלהים | את־העם
 - wilderness at the Sea of Reeds. Now the Israelites went up armed*armed Meaning of Heb. amushim uncertain, out of the land of Egypt.
- בם: מה אתכם: ארצמתי מזה אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם: 19 And Moses took with him the bones of Joseph, את־עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את־בני ישראל לאמר
 - who had exacted an oath from the children of Israel, saying, "God will be sure to take notice of you: then you shall carry up my bones from here with you."

 - בקצה המדבר: מסכֶת וַיַּחֲנָוּ בְאֵתְם בּקצה המדבר: 20 They set out from Succoth, and encamped at Etham, at the edge of the wilderness.

 - הוהי (לְּכָת יוֹמְם לְּלֶכֶת יוֹמְם וְלִילֶה בְעְמָה אָשׁ לְהָאִיר לְּהֶם לְלֶכֶת יוֹמְם וְלִילֶה שני went before them in a pillar of cloud by day, to guide them along the way, and in a pillar of fire by night, to give them light, that they might travel day and night.
 - 22 The pillar of cloud by day and the pillar of fire
 - by night did not depart from before the people.

14

- :said to Moses הוהי 1 וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֱל־מֹשֵׁה לֵּאמְר:
- 2 Tell the Israelites to turn back and encamp דַבַר אַל־בַנִי יִשֹרָאַל וַיָשַבוּ וַיַחֵנוּ לִפְנֵי פִי
 - before Pi-hahiroth, between Migdol and the sea, before Baal-zephon; you shall encamp facing it. by the sea.
 - 3 פַּרִעֹה לִבִנִי יִשֹׂרָאֵל נְבַכִים הָם בַּאֶרֶץ סָנְר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבְּר:
- Pharaoh will say of the Israelites, "They are astray in the land; the wilderness has closed in on them."
 - 4 בפרעה ובכל־חילו ויַדעו מצרים כי־אַנִי יְהוָה וַיַּעשוּ־כּן: וחזַקתי אַת־לַב־פַּרִעה וֹרָדָף אַחֵרֵיהֵם וֹאַכְבַדָּה
- Then I will stiffen Pharaoh's heart and he will pursue them, that I may gain glory through Pharaoh and all his host; and the Egyptians shall know that I am הוהי. And they did so.
- :ויאמרוֹ מה־זאת עשינו כי־שלחנו את־ישראל מעבדנו: למלך מצלים כי ברח העם ונהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם
- When the king of Egypt was told that the people had fled, Pharaoh and his courtiers had a change of heart about the people and said, "What is this we have done, releasing Israel from our service?"

- בעמלק מחר אנכי נצב על־ראש הגבעה ומטה האלהים בידי: ויאמר משה אל־יהושע בחר־לנו אַנשים וצא הלחם
- Moses said to Joshua, "Pick some troops*troops Lit. "participants whose involvement defines the depicted situation"; trad. "men." See the Dictionary under 'ish. for us, and go out and do battle with Amalek. Tomorrow I will station myself on the top of the hill, with the rod of God in my hand."
- 10 משה לַהַלַּחָם בַּעַמַלַק וּמשה אַהַרָן וִחוּר עַלַוּ רָאשׁ הַגָּבַעָה: וַיַעש יהושע כאַשר אַמר־לוֹ
 - Joshua did as Moses told him and fought with Amalek, while Moses, Aaron, and Hur went up to the top of the hill.
- וַהַיָּה כַּאֲשֵׂר
- ינִיח יָדְוֹ וֹגָבֶר עַמְלָק: Then, whenever Moses held up his hand, Israel prevailed; but whenever he let down his hand. Amalek prevailed.
- :שמשמש: But Moses' hands grew heavy; so they took a בְיָדִיו מְזָה אֶחְדְ וִיְהָיְ יָדִיו אֱמוּנָה עִד־בָּא הַשְּמְשׁ: וִיִקחוּ־אֶבֶן וַיָּשָׁימוּ תַחְתָּיו וַיָּשֶב עָלְיה וְאַהַרֹן וְחוּר תְּמְכַוּ וידי משה כבדים
 - stone and put it under him and he sat on it, while Aaron and Hur, one on each side, supported his hands; thus his hands remained steady until the sun set.

 - ב: זיַחַלְשׁ יְהוֹשָׁעַ אֶת־עָמֵלָק ואֶת־עָמוֹ לְפִי־חְרֶב: 13 And Joshua overwhelmed the people of Amalek*the people of Amalek Lit. "Amalek and his people." with the sword.
- said to Moses, "Inscribe this in a הוהי said to Moses, "Inscribe this in a וַיאמר יָהוֹה אַל־משה כַתֹב זָאת זְכַרוֹן בַּלַפֵּר וְשִׁים
 - document as a reminder, and read it aloud to Ioshua: I will utterly blot out the memory of Amalek from under heaven!"

 - נסי: 15 And Moses built an altar and named it Adonai-nissi.*Adonai-nissi I.e., "הוהל is my banner."
- 16 He said, "It means, Hand upon the ויאמר כי־יד על־כס יה*)בכתר ארם צובה היה
- throne*throne Meaning of Heb. kes uncertain. of יוהי '! הוהי will be at war with Amalek throughout the ages."

- chariot and took his force with him; אַמר פֿב. 46.29. Ale ordered See note at Gen. 46.29. his פיניאָקר אָח־רַכְבֶּוֹ וָאָח־עַכִּוֹ לָקָח עְמִוֹ:
- "officer." in all of them. man on royal chariot"; hence "adjutant," officers*officers Heb. shalish; originally "third the rest of the chariots of Egypt, with :iþs/y nþs/y με της έτης της της της της της της της τος είνος είχ μπαστές οι his bicked chariots, and
- Israelites were departing defiantly,*defiantly Lit. "with upraised hand"; cf. Num. 33.3. and he gave chase to the Israelites. As the ימקלים ויוקי אַקרָיע בּנָי ישׂרָאָל יצָלאָים בִּיָּדְרָ הַמָּרָאָם בּנָיך הַמָּרָ אַתְרָאָל בְּנָי ישׂרָאָל יבני ישׁרָאָל יצָלאָים בְּיָּדְ רָמָת: אַ מִצְלְיִם וּנִיּרְיִּ אַתְרָאָל בְּנָייִ ישְׁרָאָל יצָלאָים בְּיֶּדְ רָמָת:
- near Pi-hahiroth, before Baal-zephon. warriors overtook them encamped by the sea, chariot horses of Pharaoh, his riders, and his و بردت فرنظت بابرين جوزه بابريا بابرين عمرة Egyptians gave chase to them, and all the
- graves in Egypt that you brought us to die in the To thew told it seW", coom of bise your bias 11 לקחותני למוח במרבר מה־זאת עשית לני להוציאני ממצרים: frightened, the Israelites cried out to 7777.
- saying, 'Let us be, and we will serve the ταγητή του the very thing we told you in Egypt, για this not the very thing we told you in Egypt, out of Egypt? wilderness? What have you done to us, taking us

Egyptians, for it is better for us to serve the

- you see today you will never see again. will work for you today; for the Egyptians whom Stand by, and witness the deliverance which 7717 Have no fear!" (Have mores said to the people, "Have no fear! Egyptians than to die in the wilderness'?"
- אַנן יְּהְלָה כְּלָבֶם וֹאַנֶּים שַּׁנִוֹלָ זָם הַאָּנִוֹם עַבְּבָם וֹאַנָּם שַּׁנוֹן איז יְּהְנָה יִלְהָם בְּבָב וֹאַנָּם שַּׁנוֹן איז איזון אייין איזון אייין איזון איזיין איזיין איזון איייין אייייין איייין איזיין איזיין איייין איייין איייין איייין איזיין איייין אייייין איייייין אייייי
- over the sea and split it, so that the Israelites Me? Tell the Israelites to go forward.
- את אתהיהם אפרנית הפרנית השלוא And I will stiffen the hearts of the Egyptians so in a they will gain glory וינאלי הקני מחול של אחי פא אחי היא אתהיהם אינה את היא אתהיהם וואני את היא אתהיהם וואני האני מחול אחר לב מצלים may march into the sea on dry ground.
- chariots, and his riders. through Pharaoh and all his warriors, his
- gain glory through Pharaoh, his chariots, and his

- נגעזַל גענָע אָעַבלֶּד פּּלַאַנְ עַּלְבָּ
- נירְדְּפֹּוּ מִצְלְיִם אַחְבֵינְהַ וַיִּשְּׁינִוּ אַוֹתָם חֹנִים עַלִּ־חַלָּם כָּלִ־סוּסֹ
- of the Egyptians advancing upon them. Greatly ופּרִעָּה הַקּרֶיִב וּיִשְׂאַן בְנָי-יִשְׂרָאָר אָת-עִּינִיהָם וְהַנָּה מִצְרָיִם אלקי הוקר און האס האס האס האס האס האס הו רכע אַדְרֵכִילָם וַיִּירְאַרָ רִאָלִר וַיִּצְעֲקִר בְּנֶיִייִשְׂרָאֶל אֶלייִהוֹרָה:
- וגאטען אַל־משָה הַמבַלִּי אַירקברים בָמצַלִים
- עַבּבּׁלֶּב אַמִּיבְ עַכְּבְינִה אַלְּגָר בֹמִגִּלְנִיםְ לָאִמְר עַבָּלָ מִמֶּהּ וֹלֹמָלַבַּע
- וֹגַאִעֹג עִתוֹּנו אֹלְ-נוֹמֹם אֹלְ-נוֹגוֹאָן בְּיִלְיִגְּּלְבָּוּ וּרְאַנְּ אֵנִי־יִּשׁוּעְתַ יְּהַנְהַ אֲשֶׂר־יַּעְשָּׁה לָכֶם הַיַּנִם כִּיּ
- יהולה אָל-מְשֶׁר מַרַירַנְּצֶּלֶלְ אַלֶּי בַּּנֶרְ אֶלָ-בַּנֶבִייִשְׂרָאֶלְ וְיִּמְלָּוּ Tyeu בוררי ליקל אָלָי בַּנֶר אָלָ-בַּנֶי "Why do you cry out to
- וְאַתְּה הָרֶם אֶת־מִמְךָ וּנְמָה mra roud hold out your rod and hold out your arm of אֶת־יֵירֶן עֶל־יַּהִיִּם וּבְקִּעְּהָרָיִי בְּנִיּיִשְׁרָאֶלְ בְּתָּרֹךְ הַיִּם בַּיַבְּשֶׂרָה.
- יבוריל הקקברר בפרעלי באר Let the Egyptians know that I am הנירי של היקל בהקבר בפרעה בהקבר הבפרעליו:

- be kept throughout the ages." omer of manna in it, and place it before יחוח, to - And Moses said to Aaron, "Take a jar, put one בקלא־הָעָמֶר מֻן וְהַנָּה אֹתוֹ לִפַנֶּי יָהוֹה לָמשְׁמֶרֶה לְדֹרֹתִיכֶם:
- before the Pact, *Pact Others "Testimony." to be
- until they came to the border of the land of they came to a settled land; they are the manna And the Israelites ate manna forty years, until الله على الله على المناقبة بهرت بآريز برد برت بأرت بؤرة جزيرا:
- האלקפ as tenth of an ephah. 36 וְהַלְּמֶרְ עֲשִׁרֶיִּת הָאֵיִפְה הִוּא:

- there was no water for the people to drink. command. They encamped at Rephidim, and community continued by stages as 7717 would Ltom the wilderness of Sin the whole Israelite ل خِتَوَامُدِياتًا هُذِاءً لِهُذَا يُخِتَادُ تِجَاءً بِهُذَا هُذَا خِتَوَامُرِياً بِهُمُا
- "S Lith yay noy them, "Why do you quarrel with me? Why do water to drink," they said; and Moses replied to 2 The people quarreled with Moses. "Give us
- our children and livestock with thirst?" did you bring us up from Egypt, to kill us and people grumbled against Moses and said, "Why
- Moses cried out to אמשה לעם הזיה ער מעור אליהוה לאמר מה אגעשה לעם הזיה עור מעט ו Moses cried out to איז אלי הוה לאמר מה אגעשה לעם הזיה עור מעט וקקלני: איז אלי הוה לאמר מה אגעשה לעם הזיה עור מעט וקקלני:
- take along the rod with which you struck the take with you some of the elders of Israel, and ישראל וממן אוי הקית בל את היהיאר קה ביוה י Then היהי ארה אתי הקית בל את הקית בל את היהיאר קה ביוה והקלבת:
- in the sight of the elders of Israel. it, and the people will drink." And Moses did so
- they tried אווה, saying, "Is יחוה present among us because the Israelites quarreled and because "Trial." and Meribah, *Meribah I.e., "Quarrel."
- א ניָבְאָ עֻמְלָלִין נִיּלְיָחֶם עם ימִינְאָל בִּוֹרְפִּיּרָם: א א פּ א מַלָלָין נִיּלְיָחֶם עם־יִשׂרָאֶל בִּוֹרְפִיּרָם:

ובלני ישׂראַל אַכלוּ אַת-הַמלּ אַרְבַּעָּים שָּלָה עַדרבּאָם

וּלאַמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהָּרֹן קח צִנְצָנֶת אַתֹּת וְתָּן־שָׁמָה

וַגֹּסְׁאַנִ כַּלְ-אַבְעַ דִּלְּגִּ-גִּחְּנִאַלְ עִעִּבִּיבַרַ-סָּגַּוֹ

- וַיְּרֶב הַעֶּם עִם־מֹשֶׁה וַיַּאמִרוּ הְנִוּ־לָנוּ מַיִּם וְנִשְׂתַּה וּיָאמֶר לְהָםׁ מֹשֶׁה מַה־תְּרִיבוּוֹ עַמָּדִי מַה־תְּנַסִּוּן אָת־יִהוָה:
- נَذَمُ מְּשׁ נַבְּאַמֶּר לְמָנִם נֹגַלְן נַנְאַם מַּלְ-מָתָּד נַּאַמֶּר לְמָנִ אור לאָני בלג ואָני בלג ואָני בלג ואָני בלג איני באַלאָני שוני וווי איני ווווי איני ווווי איני וווי איני וווי איני וווי איני ווווי איני וווי איני ווווי איני וווי איני וווי איני וווי איני וווי איני ווווי איני ווווי איני ווווי איני וווי איני ווווי איני וווי איני ווווי איני וווי איני ווו
- וּלַאמֶר יְהֹוֶה אֶל־מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְּנֵי הַעָּם וָקָּח אַתְּךְ מִזְּקְנֵי
- נגלנאַ מִּּם עַמֹּלְנִם מַסִּׁנִ וּמִבִּגַבַּע מַּלְ-נַגִּב ו בַּנֹג Tye blace was named Massah*Massah I.e., אישר אַל נְעָל נָלָל נָלָל בָּלְהָנָר בָּלְתָלָר הָיָשׁ יְהָרָ בְּלָרְבֶנִי אִם־אָלִין:
- Rephidim.

וָיֶלֶךְ מַאחֲבִיהָם וַיִּשְّע עמִוּד הָעָנוֹ מִפְנֵיהָם וַיְעֵמְד מַאחֲבִיהָם: וַיִּשְّע מִלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהּלַךְ לִפְנֵי מחֲנָה יִשְׁרָאֵל	19	The messenger of God, who had been going ahead of the Israelite army, now moved and followed behind them; and the pillar of cloud shifted from in front of them and took up a place behind them,
הָענֹן וְהַחִשׁךָ וִיְאָר אִת־הַלְּיִלָה וְלא־קְרָב זָה אֲלֹיזָה כָּל־הַלְּיְלָה: וַיָּבֵּא בִּין וּ מִחָנָה מצְלִיִם וּבִיןֹ מחֲנָה יִשְׂרָאֵל וַיְהְי	20	and it came between the army of the Egyptians and the army of Israel. Thus there was the cloud with the darkness, and it cast a spell upon*and it cast a spell upon From root '-r-r, "cast a spell" or "curse." Others "and it lit up." the night, so that the one could not come near the other all through the night.
קרִים עזָה כְּלִיהְלִּיְלָה וְיֶשֶׁם אְתִיהְיָם לְחִרְבָה וְיַבְּקְעָוּ הְמִיִם: וַיַּט משָה אֶת־יָדוֹ על־הִיָּם וְיָוֹלְךְ יְהוָה וֹ אָת־הֹיָּם בְּרֹּוּחְ	21	Then Moses held out his arm over the sea and הוהי drove back the sea with a strong east wind all that night, and turned the sea into dry ground. The waters were split,
בְּתְּוֹךְ הַיָּס בְּיָבְשֶׁה וְהַמִּיִם לְהָם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׁמֹאלָם: וַיִּבְאוֹ בְּנָי־יִשְּׂרָאָל	22	and the Israelites went into the sea on dry ground, the waters forming a wall for them on their right and on their left.
וַיִּבְאוּ אַחָרִיהֶם כָּל סִוּס פּרְעُה רַכְבְּוֹ וּפָרָשֵׁיוּ אָלִיתְּוֹךְ הַיָּם: וַיִּרְהָפָוּ מִצְרָיִם	23	The Egyptians came in pursuit after them into the sea, all of Pharaoh's horses, chariots, and riders.
אָל־מַחֶנָה מֹצְלִים בְּעְמִּוּד אָשׁ וְעָנָן וַיִּּחֶם אָת מִחֲנָה מִצְרִיִם: וַיְהוּ בִאשִׁמַרֶת הַבַּקר וַיִשְׁקָף יְהוֹה	24	At the morning watch, הוהי looked down upon the Egyptian army from a pillar of fire and cloud, and threw the Egyptian army into panic.
מצְרָיִם אָנֹוּסָהּ מִפְנָי יְשֹׁרָאֵל כָּי יְהוֹהְ גַּלְחָם לְּחָם בְּמִצְרְיִם: וַיִּסָר אָת אפָן מַרְכָבּתִּיו וַיְנָהָגָהוּ בִּכְבַרֶת וַיָּאמֶר	25	[God] locked*locked From root '-s-r, with several ancient versions. Others "took off." the wheels of their chariots so that they moved forward with difficulty. And the Egyptians said, "Let us flee from the Israelites, for הוהי is fighting for them against Egypt."
אָת־יָדְדְ עַל־הָיָם וְיִשְׂבוּ הַמִּיִם עַל־מִצְרַיִם עַל־הַכְבֵּוּ וְעַל־פָּרָשְׁיו: וַיְאמֶר יְהוָה אָל־משֶׁה נְטָה	26	Then הוהי said to Moses, "Hold out your arm over the sea, that the waters may come back upon the Egyptians and upon their chariots and upon their riders."
ומצרְיָם נְסִים לְּקָרָאתְוֹ וְיָנֶעָר יְהוָה אֶת־מצְרָיָם בְּתְוֹךְ הְיָם: וַיֵּט משָה אֶת־יִדוֹ על־הַיָּם וִיִּשְׁב הַיָּם לְּמָנְוֹת בֹּקר לְאָיתְנוֹ	27	Moses held out his arm over the sea, and at daybreak the sea returned to its normal state, and the Egyptians fled at its approach. But הוהי hurled the Egyptians into the sea.
לְכֹל תִיל פַּרְעָה הַבַּאְיִם אַחֲרֵיהֶם בַּיֶם לְאִינִשׂאָר בַּהֶם עִד־אֶתְד: וָיָשַׁבוּ הַמִּיִם וַיְכָסָוּ אֶת־הַּלֶּכָב הְאָת־הַפַּרָשִים	28	The waters turned back and covered the chariots and the riders—Pharaoh's entire army that followed them into the sea; not one of them remained.
ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם: ובני ישראל הלכו	29	But the Israelites had marched through the sea on dry ground, the waters forming a wall for them on their right and on their left.

ממַנּוֹ עדבֿקר וַיָּרָם תוּלְעִים וַיִּבְאָשׁ וַיִּקצְף עֻלַהָם משָה: וְלֹא־שִמְעַוּ אֶל־משָה וִיוֹתְרוּ אָנָשִים	20	But they paid no attention to Moses; some of them left of it until morning, and it became infested with maggots and stank. And Moses was
		angry with them.
וַיִּלְקְטָוּ אֹתוֹ בַבַּקָר בַבּקר אִישׁ כְפָּי אָכְלֵוֹ וְחָם הַשָּׁמָשׁ וְנָמְס:	21	So they gathered it every morning, as much as each one needed to eat; for when the sun grew hot, it would melt.
משֶּנֶה שֶנֶי הְעָמֶר לְאָתֶד וַיָבּאוֹ פְלּינְשׁיאִי הְעָלָה וַיַּגְידוּ לְמשֶׁה: וַיְהָי ו בַּיִּוֹם הַשִּשׁי לְקִטָוּ לֶחָם	22	On the sixth day they gathered double the amount of food, two omers for each; and when all the chieftains of the community came and told Moses,
בַּשלוּ וְאָת כָּל־הַעּדֹף הַנְּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עִד־הַבְּקְר: שַבְּת־קְדֶש לִיהֹוָה מָחָר אָת אֲשִׁר־תֹאפׁוּ אַפּוּ וְאָת אֲשֶׁר־תִּבְשׁלוּ וַלָּאמָר אֲלָהֶם הָוּא אֲשֶׁר דִּבָּר יְהֹוָה שַבְּתִוֹן	23	he said to them, "This is what הוהי meant: Tomorrow is a day of rest, a holy sabbath of הוהי. Bake what you would bake and boil what you would boil; and all that is left put aside to be kept until morning."
עדיהַבֿקר פָאֶשֶׁר צַנָּה משָה וְלָא הִבְאַישׁ וְרִמְה לֹא־חָיְתָה בְּוֹ: וַיַּנִיחוּ אֹתוֹ	24	So they put it aside until morning, as Moses had ordered; and it did not turn foul, and there were no maggots in it.
אָכְלָהוּ הַלּוֹם כִּישׁבָת הַיָּוֹם לִיהֹוֶה הַיּוֹם לָא תִמְצַאֲהוּ בִשֹׁדָה: וַיָּאמֶר משָה	25	Then Moses said, "Eat it today, for today is a sabbath of הוהי; you will not find it today on the plain.
עָשֶת יָמִים תִּלְקְטָהוּ וּבַיָּוֹם הַשְּבִיעָי שַבַּת לְא יְהְיֶה־בִּוֹ:	26	Six days you shall gather it; on the seventh day, the sabbath, there will be none."
וָיְהִיּ בַּיַּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאָוּ מִן־הַעְם לִּלְקְט וְלָא מִצְאוּ:	27	Yet some of the people went out on the seventh day to gather, but they found nothing.
וַנְּאמֶר יְהוָה אֶל־משָה עד־אָּנָה מָאנְחָם לשְמִר מִצְוֹתְי וְתוֹרתִי:	28	And הוהי said to Moses, "How long will you all refuse to obey My commandments and My teachings?
יומֶים שבְּוּ ! אִישׁ תַּחְתִּיו אֵל־יָצֵא אֶישׁ מִמְקֹמֵו בְּיִוֹם הַשְּׁבִיעִי: נָתָן לְכָם הַשָּׁבָּת עַלִּיכָּן הַוּא נֹתָן לְכָם בִּיִוֹם הַשִּׁשִׁי לְחָם רְאוּ כִּי־יְהוָה	29	Mark that it הוהי who, having given you the sabbath, therefore gives you two days' food on the sixth day. Let everyone remain in place: let no one leave the vicinity on the seventh day."
וַיִּשְׂבְתָּוּ הָעֶם בִּיָוֹם הַשְׂבִעִי:	30	So the people remained inactive on the seventh day.
אֶת־שַׂמוֹ מַן וְהוֹא כָוָרֵע נַּדֹּ לְבֹן וְטִעְמוֹ כְצֵפִיחְת בּדְבָשׁ: וַיִּקרְאָוּ בִית־יִשְׂרָאֶל	31	The house of Israel named it manna;*manna Heb. man. it was like coriander seed, white, and it tasted like wafers*wafers Meaning of Heb. appiith uncertain. in honey.
אָשׂר הָאֶכְלְתִּי אָתְכָם בַּמּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אָתְכָם מַאְרֶץ מִצְרְיָם: מְלָא הָעָמֵר מִמְנִּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתְיַכְם לְמַעוֹ ו יִרְאוּ אָת־הַלְּתָם וַיָּאמֶר מֹשֶׁה זָה הַדִּבָּר אֲשֶׁר צוָה יְהוֹה	32	Moses said, "This is what הוהי has commanded: Let one omer of it be kept throughout the ages, in order that they may see the bread that I fed you in the wilderness when I brought you out from the land of Egypt."

shore of the sea. Egyptians. Israel saw the Egyptians dead on the

in God's servant Moses. the people feared 7717; they had faith in 7717 and which it had wielded against the Egyptians,

וֹגְוַתְּאַ גְּעִוֹּע בֹּגִּעִם עַעַוּנִא אָעַגַּיִּמְעֹאָל יוהי Thus הוא Trait delivered Israel that day from the לנידי 30. Thus הנידי מיותלאל אָח־מִלְלַים מֶח עַל־שַׂפֶּח הַנָּה דַּיָם:

رَدِنَا٪ ، شَنْكِرٌ الْأَسْادِيَّادِ لِأَثْلِيرُكِ الْأَشْرِدِ الْأَشْرِدِ الْأَشْرِدِ الْأَشْرِدِ الْأَشْرِدِ The And when Israel saw the wondrous power בקמצלנים ניליקור הוקם אֶח־יְהוֹנָה וַנְּאֲמִלִינוֹ בְּיהוֹנָה וּבְמשֶׁה עַבְהִוֹּי

gloriously; Horse and driver He has hurled into metaphors for God." has triumphed military threats. See the Dictionary under "male of expert warrior represented salvation from Eastern gender roles as a given: the (male) role poetic figure in vv. 1–4 takes ancient Near They said:I will sing to 'הוה, for He*He The of gnos sinfi gnes seillerael eff fragilites and the lsraelites sang to ליהוֹהָ כִי־נְאָה קוֹס וָרֹכְבָוֹ רָמָה בַיָּם:

God of my father's [house], and I will exalt Him. enshrine*enshrine Others "glorify." Him;The deliverance. This is my God and I will יחוח* יחוח Heb. Yah. is my strength and might;*might Others "song." He is become my

ləman si הוהי — יהוהי E יְהוָה אַישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמִוֹ: 3 הוהי E יְהוָה אַישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמִוֹי

the sea; And the pick of his officers Are drowned איוקילו דַיָּם Tharsoh's chariots and his armyHe has cast into

Tower, Your right hand, אוהרי ציי קיניך יהוֹה אָהָרָל בַבְּהַן Your right hand, איניין יְהְוָה נֶאְדָרָל בַבְּהַ the depths like a stone.

opponents; You send forth Your fury, it consumes אולך תַּהַרֶס לַמֵּיל Tin Your great triumph You break Your right hand, 'חוח, shatters the foe!

 $u\mathrm{p,The}$ floods stood straight like a wall. The deeps froze in the heart of the sea. Dyd 8 At the blast of Your nostrils the waters piled them like straw.

divide the spoil;My desire shall have its fill of עלַל המלאמר נפְשִׂי 1 (The foe said, "I will pursue, I will overtake, I will overtake, I will

them.I will bare my sword—My hand shall

them; They sank like lead in the majestic waters. אסל בקרוקך בסמו Tring You made Your wind blow, the sea covered

> אַז יַשִיר־מֹשָׁרֶ וּבְנָי ישֶׁרָאָל אָת־הַשִּירָה הַזָּאַת לִיהוֹוָה וַיַּאַמְרָוּ לַאָמָר

מּגַּ נִוֹּטְנִעִ גְּע נְגִּעִגַּ-גְּ לִגִּתִּנִמַּע זִע אִלִגָּ נִאַּלִּוְעִנִּ אֶבְעַיֹּג אַבֹּג וֹאֶבְעַעֹלוֹנִינִי

מולקלת פרעה ועלעג מַלמֿו מַלמּו לים-סוּנ:

סאוו The deeps covered them;They went down into ב תְּהֹלֵה יְבְּקְצֵילִה בְּמִצִּילֶה בְּמִרֹּאָבֶן:

יִמִינְךָ יְהֹוָה תִּוְעָץ אַנִיַב:

עִשְׁלִּעְ שַׁנְלֶּגְ גִאַכְלְמֵנְ כַּלַּתָּוּ

نجربت אַפֶּּיךָ נֶעֶרְמוּ נצְבָוּ כְמִוּ־נֶּד נוֹלְיִם לַפְאָנּ עִבְעָע בַּלֶבְגַם:

אַמֶּר אונֶב אָרְיָּרְ אַמִּיִּג אָנגע עונגמוֹמו געג

גללן כמופגע במים אדירים:

grumbling is against 'הוה, not against us!" grumblings you utter-what is our part? Your morning to the full—because 7777 has heard the you flesh to eat in the evening and bread in the 8 Since it is אווח," Moses continued, "who will give

has heard your grumbling." Israelite community: Advance toward לחוח, who

and there, in a cloud, appeared the Presence of community, they turned toward the wilderness,

אַל־מֹשָה לאמר: 11 נִיְּדַבֶּר יְהֹוָה אֶל־מֹשָׁה לֵאמִר:

of bread; and you shall know that I 7777 am your flesh, and in the morning you shall have your fill אוריקלגיר קעי נעקב על אַל הַבר אֵלהָם לאמר To " Thave heard the grumbling of the lsraelites. אוריקלגיר השְבְעִיר אָלהָם לאמר בְּין הְעָרְבָּה הַבּיּה מִישְׁבָּיִי הַאַלְבָּי הַאַלְבָּי הַאַרְבָּיָם הַאַלְבָּי הַאַרְבָּיָם הַאַלְבָּי הַאַרְבָּיָם הַאַרְבָּיָם הַאַלְבָּי הַאַרְבָּיָם הַאַרְבָּים הַיְיבָּים הַאַרְבָּים הַאַרְבָּים הַאַרְבָּים הַיְיבָּים הַיְיבָּים הַיְיבָּים הַיְיבָּים הַיְיבָּים הַיִּבְּים הַיִּבְּים הַיִּבְּים הַיבָּים הַיִּיבְּים הַיִּבְּים הַיִּבְּים הַיִּבְּים הַיִּבְּים הַאַרָּבְּים הַיִּבְּים הַיבְּים הַיִּבְּים הַיִּבְּים הַיִּבְּים הַיבְּים הַיבְּים הַיבְּים הַיבְּים הַיבְּים הַיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבָּים הַיבּים הַיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְים הַיבְיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְּים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְים בּיבְיבְים הַיבְיבְיבְים הַיבּיבּים הַיבְּיבְים הַיבְּיבּים הַיבְּיבְיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְים בְּיבְיבְים הַיבְּיבְים הַיבְּיבְיבְים הַיבְּיבְיבְים הַיבְּיבְים בְּיבְיבְיבְיבְיבְים בְּיבְיבְיבְיבְיבְיבְיבְיבְיבְיבְיבְיבְיבּ Speak to them and say: By evening you shall eat

about the camp. אוז הקקט אתר הַמָּהָר הִיִּלְהִ הִּבְּלֵה הַלְּכִי הַלְּלִי הַלְּבָה הַאָּלִי הַלְבָּה הַאָּלִי הִיבְּלַה הַלָּבְי הַיִּלְי הַלְבָּה הסידות או 13 ווי הקקט הקקה מקלי הבלקר היוקל לבִיב לִמְּהָבָּה היוקל הַלְּבָר הַיִּלְי הַלְּבָר הַיִּאָל הִשְּׁלָר הַיִּלְי הַלְּבָר הִיּאָל הִשְּׁלָר הַלְּבָר הַאָּא s fall of dew

substance, as fine as frost on the ground. surface of the wilderness, lay a fine and flaky ארי העל יהמרבל המן ifted, there, over the fall of dew lifted, there, over the

bread which 7777 has given you to eat. what it was. And Moses said to them, "That is the others "It is manna." —for they did not know another, "What is it?"*What is it? Heb. man hu; The Israelites saw it, they said to one ניאָקל מון אָלוָם אָשָׁר נְתָּן יְהָרָא הַלְּכֶם לִאָּלִלָה: אַנֶּאָרַ בַּעָרָ יִינָא הַלְּבָם בָאָלַלָה: אַנָּאָרָ בַּעָרָיִייּ

there are; each household shall fetch according eat—an omer to a person for as many of you as household shall gather as much as it requires to Ass commanded: Each הוהי has commanded: This is what יוהוא si ziy 16. This is what איש לאֵשֶר בָּאָהֵלוֹ הִקְּחוּ:

to those in its tent."

anyone who had gathered little had no who had gathered much had no excess, and 18 But when they measured it by the omer, anyone 18 But when they measured it by the omer, anyone

much as it needed to eat. deficiency: each household had gathered as

it over until morning."

וֹגְאמֹר מְּמֶּׁנִ בְּעֵּינֶהְ גְשִׁנְגְּ בְּמֶּׁנְהְ לְכֶּם בּאָנִר בּמָּנִר לְאֵבְּגְ וֹלְטִׁם בַּבְּעֵּירְ לְמִּיְבָּאְ בּמִּעֹאָ גִּינִינְ אָנִינִּילְגָּנִיגְיִם אַמִּיִּרְאָנִים מֹלְּיִנִם מُלְّיִנִ וֹנְּעֹרֵנִ מְעַ לְאַ־מֶּלְיִנִּנִּ עַלְנְעַיִּכְּם כֹּי מַּלְ-יִעִנָּע:

וֹגְאמֹר מִתִּוֹנְ אُלְ-אֹנִירְ אُמָר אُלְ-כִּלְ-גֹֹרִינְ elodw of to the whole said to Aaron. "Say to the whole בְּנֶי יִשְׁרָאֵל קַרְבָוּ לִפְּנֶי יְהֹוֶה כֵּי שָׁבַעַע אָת הְלָנֹהַיִּכֶם:

וֹגְּעָגְ כִּבְּלֵּבְ אַנִּדְעָן אָגְ-כִּגְ-אַנִע

נעל אל עוכברת

ַ בֹלֹג-יִשְׂרָאָבְ וֹגָאִשֹׁרָוּ אֹּישׁ אֶלְ-אַנוֹין עוֹן הוא כָּי לָא יָּדְעָן עַנוּ

זְה הַהְּבֶלְ אֲשֶּׂר צְּוָה יְהֹוֶה לִקְעָׁ מִמֶּנִּנּ אִישׁ לְפֵּי אָכְלְוָ

some sathering much, some fittes did so, some gathering much, some fittes did so, some gathering much, some

וֹגְעַׁנִינִ בֹּאָעֵר וֹלְאַ

in you so so find may ". I.et no one leave any to them, "Let no one leave any of יוֹלָאמֶר מֹשֶׂה אֲלַהְּהֵם אִישׁ אַל־יוֹתֶר מִמֶנוּ עֶּד־בִּקֶּר:

- נורא תהלת עשה פלא: מי־כמכה באלם יהוה
- בּקרֵשׁ בּקרֵשׁ 11 Who is like You, הוהי, among the celestials; *celestials Others "mighty." Who is like You, majestic in holiness, Awesome in splendor, working wonders!
 - :נְטִיתְ יִמִינֶךְ תְבַלְעָמוֹ אָרֵץ: You put out Your right hand,The earth swallowed them.
- נהלת בעזר אלינוה קדשר: נָחַית
 - בחסדה עם זו גאלת 13 In Your love You lead the people You redeemed;In Your strength You guide them to Your holy abode.
 - חיל אחוז ישבי פלשת: עמים ירגזון 14 The peoples hear, they tremble; Agony grips the dwellers in Philistia.
 - נמגו כל ישבי כנען: אַילֵי אז נבהלו אלופי ארום
 - דער מואָב יְאחָזָמו רְעָד 15 Now are the clans of Edom dismayed;The tribes of Moab—trembling grips them;All the dwellers in Canaan are aghast.
- עד־יעבר עם־זו קנית: בגדל זרועד ידמו כאבן אַימַתה וַפַּחַד תפל עליהם
- עמל יהוֹה עמל יהוֹה 16 Terror and dread descend upon them;Through the might of Your arm they are still as stone—Till Your people cross over, הוהי,Till Your people cross whom You have ransomed.
 - מַקַּלָשׁ אֲדֹנֵי כּוֹנְנָוּ יָדֵיךָ: תבאמו ותטעמו בהר נחלתך
- אין יְהֹוֶה לְשַׁבְתְּךָ פִּעְלְתִּ יְהֹוֶה 17 You will bring them and plant them in Your own mountain, The place You made to dwell in, הוהי, The sanctuary, O my lord, which Your hands established.
 - :אוֹן לְעַלְם וְעָד: אוֹהי 18 יְהוֹה will reign for ever and ever!
- ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים: 19 עלהם את־מי הים וישב יהוה כי בא לוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים
 - For the horses of Pharaoh, with his chariots and riders, went into the sea; and הוהי turned back on them the waters of the sea; but the Israelites marched on dry ground in the midst of the sea.
- ביה ותצאן כל־הנשים אחליה. בתפים ובמחלת: Then Miriam the prophet, Aaron's sister, picked ותקח מרים הנביאה אחות אהרן
 - up a hand-drum, *hand-drum Trad. "timbrel," which is often construed anachronistically as a tambourine. (As drummers, Israelite women set the tempo at public celebrations.) and all the women went out after her in dance with hand-drums.
 - וַתְּעַן לָהֶם
 - הוהי And Miriam chanted for them:Sing to מרים שירו ליהוה פידגאה גאה סוס ורכבו רמה בים: He*He See note at 15.1. has triumphed gloriously;Horse and driver He has hurled into
- 22 אַל־מִדְבַּר־שַׂוּר וַיֵּלְכָוּ שַׁלְשַׁת־יַמֵים בַּמַדְבַּר וִלֹא־מַצְאוּ מַיָם: וַיַסַע משה אַת־יִשֹרָאֵל מיַם־טוּף וַיַּצְאוּ
- Then Moses caused Israel to set out from the Sea of Reeds. They went on into the wilderness of Shur: they traveled three days in the wilderness and found no water.
- וַיָבָאוּ מַרָּתָה וִלְּא
- בה: קרא־שַמָה מָרָים מְמַלְה כִּי מַרִים הָם עַל־כָּן קָרָא־שַמָה מַרָה מָל מַמְלָה כָּי מַרִים הָם עַל־כָּן קרָא־שַמָה מַרָה: the water of Marah because it was bitter; that is why it was named Marah.*Marah I.e., "bitter."

- 24 And the people grumbled against Moses, saying, "What shall we drink?"
- וַיִצעק אַל־יִהוָה וַיוֹרָהוּ יִהוָה עָץ וַיַשׁלַךְ
- : אַל־הַמַיִם נַיִמְתְקוּ הַמֵּיִם שָׁם שָׁם לֶּוֹ חִקׁ וּמְשַׁפְט וְשָׁם נִסְהוּ: So he cried out to הוהי, and הוהי piece of wood; he threw it into the water and the water became sweet. There [God] made for them a fixed rule; there they were put to the test.
- במצלים לא־אַשֹים עליך כּי אַנִי יְהוֹה רפאַך: 26 [God] said, "If you will heed your God והאַזָנת למצותיו ושמרת כל־חקיו כל־המחלה אַשר־שמתי אִם־שִׂמוֹעַ תִשִּׁמַע לְקוֹל וֹ יְהוָה אֱלֹהֶיֹךְ וְהַיָשָׁר בְּעִינִיוֹ תַעֲשֶׂה
 - diligently, doing what is upright in God's sight, giving ear to God's commandments and keeping all God's laws, then I will not bring upon you any of the diseases that I brought upon the Egyptians, for I הוהי am your healer."
- 27 שֹׁתָים עֶשֹׁרֶה עֵינָת מַיִם וְשֹבְעַים תְמַרֶים וַיַחֲנוּ־שַׂם עַל־הַמַיִם: וַיַבֹאוּ אֵילִמָה וִשִׂם
- And they came to Elim, where there were twelve springs of water and seventy palm trees; and they encamped there beside the water.

16

death "

- ים: סיני בחמשה עשר יום לחדש השלי לצאתם מארץ מצרים: 1 Setting out from Elim, the whole Israelite וַיָבֹאוּ כָּל־עַדָת בַּנִי־יִשֹרָאֵל אֵל־מִדְבַּר־סִין אַשֵר בַּיִן־אֵילִם וּבַין ויסעו מאילם
 - community came to the wilderness of Sin, which is between Elim and Sinai, on the fifteenth day of the second month after their departure from the land of Egypt.

community grumbled against Moses and Aaron.

- יבר: מַדְבָּר עַל־מְשָׁה וְעַל־אָהָרן בַּמְדְבֵּר: [2 In the wilderness, the whole Israelite)וילינו(
- 3 אתנו אליהמדבר הוה להמית אתיכליהקהל הוה ברעב: בשבתנו על־סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי־הוצאתם אַלַהֶם בַּנֵי יִשֹרָאֵל מִי־יִתְּן מוֹתְנוּ בַיִּד־יִהוֹה בַאַרֵץ מִצְרִים
 - The Israelites said to them, "If only we had died by the hand of הוהי in the land of Egypt, when we sat by the fleshpots, when we ate our fill of bread! For you have brought us out into this wilderness to starve this whole congregation to
- הַעָם וַלַקְטוֹ הַבַר־יִוֹם בִּיוֹמוֹ לִמַען אַנַסְנוּ הַיֵּלֶךְ בַּתוֹרָתִי אִם־לִא: וִיִּאֹמֵר יִהֹוָה אֵל־מֹשֵׁה הְנְנִי מַמְטִיר לָכֶּם לֶּחֶם מִן־הַשַּׁמְיִם וְיָצְׂא
- And הוהי said to Moses, "I will rain down bread for you from the sky, and the people shall go out and gather each day that day's portion—that I may thus test them, to see whether they will follow My instructions or not.

So Moses and Aaron said to all the Israelites, "By

evening you shall know it was הוהי who brought

- 5 והכינו אַת אַשר־יַבִיאוּ וָהַיָה מְשׁנֵּה עַל אַשר־יַלְקְטוּ יָוֹם | יְוֹם: והיה ביום הששי
- But on the sixth day, when they apportion what they have brought in, it shall prove to be double the amount they gather each day."
 - יִשֹׂרָאַל עֶּרֶב וִידַעתֵּם כִּי יִהֹוָה הוֹצֵיא אַתַכֶם מֵאַרֵץ מִצְרַיִם: וַיָאמַר משה וַאָהַרוֹ אַל־כַּל־בַּנֵי
- את־תלנתיכם על־יהוה ונחנו מה כי)תלונו(]תלינו[עלינו: ובקר וראיתם את־כבוד יהוה בשמעו
- you out from the land of Egypt; and in the morning you shall behold the Presence*Presence Others "glory." of הוהי, because [God] has heard your grumblings against הוהי. For who are we that you should

grumble against us?